

Motivace k práci vychovatele v dětském domově

Renáta Vodíková

Bakalářská práce
2020

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Renáta Vodíková**
Osobní číslo: **H17725**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Motivace k práci vychovatele v dětském domově**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti ústavní péče, motivace a dětských domovů.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvalitativního výzkumu formou rozhovoru.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování bakalářské práce: **Tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

KRAUS, Blahoslav. Základy sociální pedagogiky. Praha: Portál, 2008. ISBN 9788073673833.

PECNEROVÁ, Helena. Standardy kvality péče o děti ve školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy a preventivně výchovné péče. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2015. ISBN 9788074811388.

MISKELL, Jane a Vincent MISKELL. Pracovní motivace. Praha: Grada, 1996. ISBN 8071693170.

ŠVARÍČEK, Roman a Klára ŠEDOŮVÁ. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.

SYCHROVÁ, Adriana a Martina HALÍŘOVÁ. Ústavní péče v resocializačním kontextu. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2014. ISBN 9788073957568.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Radana Kroutilová Nováková, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **4. října 2019**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2020**

L.S.

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 22. ledna 2020

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použítou literaturu jsem citoval.
V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně .....10.6.2020.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(2) Vysoká škola nerýdčelečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledků obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být iž nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlášení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasažuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, uče-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybnějiálního projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 nistává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo učít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělků jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídnou k výši výdělků dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce pojednává o motivaci k práci vychovatelů v dětském domově. V první, teoretické části, se zaměřuje na samotný dětský domov, dětský domov se školou, práci a kvalifikační přípravu vychovatele a motivaci. V druhé, praktické části je práce zaměřena na výzkum, jeho průběh, realizace a závěr. Cílem této bakalářské práce bylo zjistit, zda jsou vychovatelé v dětském domově motivováni k práci vychovatele, či jakým způsobem jsou motivováni.

Klíčová slova:

Dětský domov, dětský domov se školou, vychovatel, motivace.

ABSTRACT

This bachelor's work discusses the motivation to work as tutors in a children's home. In the first, a theoretical section, it focused on the children's home itself, the children's home with school, the work and training of the tutor, and the motivation itself. In the second, practical part, the work is focused on independent research, its progress, implementation and conclusion. The aim of this bachelor's work was to determine whether the nursery teachers were motivated to work as a tutor or in what way they were motivated.

Keywords:

Children's home, children's home with school, tutor, motivation.

Děkuji paní Mgr. Radaně Kroutilové Novákové, Ph.D., za odbornou pomoc při vedení mé bakalářské práce, zejména za její ochotu, vstřícnost, rady a čas, který mi při psaní bakalářské práce věnovala.

Paní ředitelce dětského domova, za umožnění výzkumu a vychovatelům, kteří se na výzkumu podíleli, za jejich čas a vzácné odpovědi.

Své rodině za podporu po celou dobu mého studia.

Motto

„Jediný způsob, jak dělat svoji práci dobře, je milovat to, co děláš.“

Steve Jobs

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Renáta Vodcová

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 DĚTSKÝ DOMOV	11
1.2 DĚTSKÝ DOMOV SE ŠKOLOU	12
1.3 CÍLOVÁ SKUPINA	12
2 VYCHOVATEL V DĚTSKÉM DOMOVĚ	14
2.1 PRÁCE VYCHOVATELE	14
2.2 KVALIFIKAČNÍ PŘÍPRAVA VYCHOVATELE	15
3 MOTIVACE	17
3.1 PRAVIDLA MOTIVACE	17
3.2 MOTIVAČNÍ TYPY LIDÍ	20
II PRAKTICKÁ ČÁST	22
4 CHARAKTERISTIKA DĚTSKÉHO DOMOVA RODINNÉHO TYPU, KDE PROBÍHALO ŠETŘENÍ	23
4.1 POPIS MÍSTA VÝZKUMU	23
5 VÝZKUM	25
5.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM.....	25
5.2 VÝZKUMNÉ CÍLE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	25
5.3 VÝZKUMNÁ TECHNIKA	26
5.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR.....	28
5.5 ANALÝZA DAT.....	28
5.5.1 Kategorie „PRAXE“	29
5.5.2 Kategorie „DĚTI JAKO HNACÍ MOTOR“	31
5.5.3 Kategorie „VZTAH K DĚTEM“	32
5.5.4 Kategorie „PŘÍMÁ PRÁCE“	33
5.6 INTERPRETACE DAT	34
5.7 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	35
ZÁVĚR	37
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	38
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	40
SEZNAM PŘÍLOH	41
Respondent č 1	42
Respondent číslo 2.....	45
Respondent číslo 3.....	48

ÚVOD

Základem života, je mít zaměstnání, které člověka naplňuje a baví. Zaměstnání je každodenní součástí našich životů a proto by pro nás nemělo být stresující nebo jakkoliv nepříjemné. K vykonávání profese je také velmi důležitá motivace. Proto jsem si jako téma mé bakalářské práce vybrala motivaci k práci vychovatelů v dětském domově. Hlavním důvodem k výběru tématu mé bakalářské práce bylo to, že jsem se ve svém životě setkala s několika jedinci, kteří ústavní výchovou prošli, a vzpomínají na ni velmi rádi. Vždy mě jejich vzpomínky zahřály u srdce. Mým názorem je to, že právě za tyto vřelé vzpomínky mohou právě vychovatelé, kteří těmto lidem vnesli chuť do života, předali své zkušenosti, a naučili je být správným občanem. Proto jsem toto téma zvolila s touhou zjistit, co naplňuje naopak životy vychovatelů v dětském domově.

Toto téma je pro mě velice zajímavé, proto je pro mě příjemné s touto problematikou pracovat. V budoucnosti bych chtěla pracovat jako vychovatelka v dětském domově a proto se v mém výzkumu budu ptát právě na motivaci vychovatele k jejich práci. Doufám, že otázky v mém rozhovoru naplní mé očekávání a vychovatelé budou odpovídat velmi otevřeně.

Přístup k práci vychovatele je ovlivněn nejen osobními a morálními hodnotami, ale také zákony, právními předpisy a interními normami dětského domova, etickým kodexem a spolupracovníky, s kterými spolupracujete. Náplň práce vychovatele v dětském domově není pouze hraní si s dětmi nebo vzděláváním dětí. Vychovatelé také vedou dokumentaci a starají se o to, aby byl dětský domov co nejméně institucionální. Dětský domov, by měl být opravdovým domovem, na který budou děti vzpomínat celý život.

Doufám, že díky mému výzkumu nebudu obohacena o motivaci vychovatelů k práci v dětském domově pouze já, ale že si z výzkumu vezme každý to, co je pro něj zajímavé a přínosné.

V první kapitole mé bakalářské práce, by čtenáře mohly zaujít informace o dětském domově, o dětech o které dětský domov pečuje ale také stručné informace o dětském domově se školou, který je zcela jiným typem zařízení. V další kapitole by čtenáře mohly zajímat informace o vychovatelích, kteří jsou srdcem mého výzkumu. Proto zde popisují náplň jejich práce, která je velmi zajímavá. Také zde popisují jejich kvalifikační přípravu, která je k práci vychovatele v dětském domově potřebná. Ve třetí kapitole mé bakalářské práce popisují pravidla motivace a dále také motivační typy lidí. Právě tato kapitola je velmi důležitá pro můj výzkum. Právě tyto motivační typy lidí budu moci díky informacím v této kapitole

rozeznávat mezi vychovateli v dětském domově při výzkumu. Další součástí mé bakalářské práce je praktická část, kde metodou kvalitativního výzkumu a formou polostrukturovaného rozhovoru získáme a následně analyzujeme informace, které zodpoví hlavní výzkumnou otázku: „Jaká je motivace k práci vychovatele v dětském domově?“

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DĚTSKÝ DOMOV

V první kapitole mé bakalářské práce, bych ráda představila pojem dětský domov, stručně porovнала s historií, objasnila jeho funkce a přiblížila i typy dětského domova. Další součástí první kapitoly je také podkapitola cílová skupina, ve které popisují uživatele dětského domova a jejich potřeby.

Dnešní dětské domovy jsou naprosto odlišné od těch, které známe z šedesátých let, v nichž byla realizována kolektivní výchova. Právě ve spojitosti s ní, zde byla studována psychická deprivace dětí. Dnes jsou všechny dětské domovy takzvaně rodinného typu. To znamená, že jsou děti ve skupinách po šesti až osmi dětí, které mají své vychovatele. Podle možností se zde děti učí běžným domácím povinnostem. (Univerzita Karlova, 2008, s.107)

Dětský domov pečuje o děti dle jejich individuálních potřeb.

Dětský domov plní úkoly zejména výchovné, vzdělávací a sociální. Účelem dětského domova se rozumí zajištění péče o děti s nařízenou ústavní výchovou, které nemají vážné poruchy chování. Tyto děti se vzdělávají ve školách, které nejsou součástí dětských domovů. (Zákon č. 109/2002 Sb. O výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních, a o změně dalších zákonů).

Dětský domov pečuje o ty děti, které nemohou být vychovávány v rodině vlastní nebo v jiné formě náhradní rodinné péče. Dětský domov pečuje o děti, které nemají žádné poruchy chování. Do dětského domova jsou umísťovány děti ve věku od tří do nejvýše osmnácti let, dále zde mohou být umístěny nezletilé matky spolu s jejich dětmi. Po praktické stránce dětský domov dítěti saturuje zejména sociální a výchovné zázemí, většina dětí přichází do dětského domova jako nechtěné z rozpadlých rodin, nebo z kojeneckých ústavů. I když primárním pro umístění jsou většinou sociální důvody, často jsou také připojené i problémy výchovné, osobnostní či zdravotní. (Janský, 2014, s. 116)

Proto, že dětský domov, a dětský domov se školou není totéž, ráda bych v další podkapitole velmi stručně popsala také dětský domov se školou. Myslím, že je to svým způsobem součástí a proto bych dětský domov se školou zařadila do teoretické části bakalářské práce.

1.2 Dětský domov se školou

Dětský domov se školou je školské zařízení, určené pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy těch dětí, které mají závažné poruchy chování, nebo z důvodu aktuální duševní poruchy vyžadují specifickou výchovně léčebnou péči. Dětský domov se školou dětem poskytuje specifické výchovně vzdělávací programy a to individuálně zpracované dle jejich osobnostních charakteristik. Tyto vzdělávací programy jsou označovány jako programy rozvoje osobnosti. (Janský, 2014, s. 116,117)

Hlavním cílem dětského domova se školou je zajišťovat péči o děti s nařízenou ústavní výchovou, mají-li závažnější poruchy chování, nebo které pro svou duševní poruchu vyžadují ochranou výchovu nebo výchovně léčebnou péči. Dětské domovy se školou se zřizují odděleně a podle potřeby v nich mohou být zřizovány rodinné skupiny odděleně, výjimky může uložit ministerstvo. Do dětského domova se školou mohou být umístěny děti z pravidla od šesti let do ukončení povinné školní docházky. (Zákon č. 109/2002 Sb. O výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů.)

Pokud u dítěte v průběhu povinné školní docházky pominou důvody pro zařazení dítěte do školy zřízené při dětském domově, je poté dítě na základě žádosti ředitele dětského domova se školou zařazeno do školy, která není zřízena při dětském domově. Nemůže-li se dítě po ukončení povinné školní docházky vzdělávat ve střední škole mimo zařízení, pro pokračující poruchy chování, nebo neuzavře-li pracovní právní vztah, je přeřazeno do výchovného ústavu. (Zákon č. 109/2002 Sb. O výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů.)

1.3 Cílová skupina

Do dětského domova mohou být umístěny děti ve věku od tří do nejvíce osmnácti let. Do dětského domova se také umísťují nezletilé matky s jejich dětmi. (Zákon č. 109/2002 Sb. O výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů.)

K nejčastějším charakteristikám dětí přijímaných do dětských domovů patří poškození v citové oblasti, nízká odolnost vůči psychické zátěži se sklonem k impulzivnímu chování nebo také snížená schopnost v oblasti řešení problémů. Tyto děti se také vyznačují agresivním

chováním s přidruženou bezcitností, sníženým chápáním odpovědnosti a výraznou absencí pravidel a norem. (Janský, 2014, s.125)

Lidé se často domnívají, že ústavní výchova „produkuje delikvenci“. Toto tvrzení má však k pravdě velmi daleko a je zavádějící. Děti, vychovávané v ústavním zařízení, jsou spíše náchylnější sociálně-patologickým jevům. Nesmíme však zapomenout na to, s jakými dispozicemi děti do ústavních zařízení přicházejí. Děti mohou vykazovat sociálně-patologické chování již před umístěním do zařízení. Přicházejí často z nefunkčních rodin s psychiatrickou zátěží. (Univerzita Karlova, 2008, s.110)

Ředitelé dětských domovů se často shodují právě na tom, že děti přichází do dětských domovů s již vzniklými vážnými problémy na začátku dospívání. Tyto děti mají také zkušenosti s krádeží, užívání drog nebo záškoláctví. (Univerzita Karlova, 2008, s.111)

V první kapitole mé bakalářské práce jsem popsala co je to dětský domov, krátce pak také dětský domov se školou. Dále jsem vymezila cílovou skupinu, tedy děti či matky s dětmi.

2 VYCHOVATEL V DĚTSKÉM DOMOVĚ

V druhé kapitole mé bakalářské práce objasňuji pojem vychovatel v dětském domově. Dále práce vychovatele v dětském domově, kde se dozvíme náplň práce vychovatele. A v neposlední řadě jeho kvalifikační připravenost.

Vychovatel výchovně působí na jiné lidi, zejména na mladší generaci, na děti, mládež. Výchova může být jeho povoláním, v tomto případě jej vykonává v nějaké instituci. Zmíněnou institucí může být například dětský domov. Hlavní kompetence vychovatele spočívá ve schopnosti diagnostikovat, řídit činnosti, hodnotit, spolupracovat a projektovat. (Kolář, a kol. 2012, s.166)

Vychovatel se dle zákona č 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících (platný od 1.9.2016), řadí mezi pedagogické pracovníky. Pedagogickým pracovníkem se rozumí osoba, která vykonává přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně-pedagogickou nebo také přímou pedagogicko-psychologickou činnost a to přímým způsobem přímo na vychovávaného či vzdělávaného. Pedagogický pracovník musí zároveň splňovat několik podmínek, a to: plná způsobilost k právním úkonům, Bezúhonnost, zdravotní způsobilost, znalost českého jazyka a odpovídající odborná kvalifikace. (MŠMT. 563/2004)

Nařízená je také podmínka psychické způsobilosti, která je zajištěna psychologickým vyšetřením. Tuto podmínku nařizuje Zákon č. 109/202 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních. (MŠMT. 563/2004)

Již zmíněné psychologické vyšetření se zaměřuje hlavně a anamnestické údaje, pozornost, intelekt, dynamiku a strukturu osobnosti, postoj k výkonu profese, hodnotovou a zájmovou orientaci, motivaci pro práci ve školských zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních pro preventivně výchovnou péči. (MŠMT, 60/2006)

2.1 PRÁCE VYCHOVATELE

Práce vychovatele v dětském domově, se dělí na přímou a nepřímou práci. Přímá práce u vychovatele se pohybuje v rozmezí 25 až 27 hodin za jeden týden, u hlavního vychovatele je přímá práce v rozmezí 15 až 17 hodin za jeden týden. (Nařízení vlády č. 75/2005 Sb.)

Během přímé práce se vychovatel věnuje zejména přípravě dětí do školy, obsluze domácnosti s dětmi, pomoci při obsluze dětí, volnočasovým aktivitám a pomoci při řešení problémů dětí v rámci skupiny. (Vyhláška č. 438/2006 Sb.)

Dle mého názoru je práce vychovatel velmi podceňována. Myslím, že je podceňována velká spousta podobných profesí, nicméně v mé bakalářské práci se zaměřuji na práci vychovatele. Proto se v další podkapitole pokusím stručně popsat obsah práce vychovatele. Také bych vymezila rozdíly v práci učitele a vychovatele. Tyto rozdíly vymezím proto, že někteří lidé neví, o jaké rozdíly jde, či zda vůbec nějaké rozdíly jsou. Myslím, že profese učitele je v některých sférách podceňována taktéž, nicméně protože lidé mají v podvědomí více profesi učitele, je na místě říci, že se jde o velmi náročnou profesi, a to po psychické stránce. I když jsou tyto dvě zmiňované profese porovnávány často, budu se tomu také věnovat. Hlavním důvodem je to, že někdy bývá učitelství připisována větší významnost práce.

Zatímco učitel vyučuje na základě pedagogických dokumentů, obsah učiva je do jisté míry tvořen závazně, plnění školních povinností je pro žáky závazné. Učitel také klade požadavky, musí kontrolovat a při nesplnění úkoly musí sankciovat. Dále má učitel k dětem formální vztah, při práci převažují hromadné formy výuky a prostředí výuky není proměnlivé. Obsah výchovy ze strany vychovatele je určen pouze rámcově, obsah výchovy není závazný a vychovatel ho stanovuje na základě znalostí z pedagogiky a také psychologie. Vychovatel zjišťuje potřeby dětí a respektuje je. Dalším znakem práce vychovatele je to, že výchova ve volném čase se vyznačuje principem dobrovolnosti. Děti teda k požadavkům vychovatele přistupují dobrovolně. Vychovatel má také na rozdíl od učitele méně formální vztah k dětem, převažují skupinové a individuální formy práce, vychovatel hodnotí vychovávané slovně a prostředí výchovy mimo vyučování se mění. (Hájek, B., Hofbauer, B., Pávková, J. 2003, s. 66, 67)

2.2 KVALIFIKAČNÍ PŘÍPRAVA VYCHOVATELE

Kvalifikace vychovatele jako pojem znamená soubor odborných kompetencí. Kvalifikaci by vychovatelé měli získat studiem učitelství či vychovatelství, pedagogiky volného času, speciální pedagogiky a to na fakultách pedagogiky nebo jiných. (Kolář, a kol. 2012, s.166)

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, uvádí, že v dětském domově mohou pracovat vychovatelé, kteří získali odbornou kvalifikaci:

- a) „vysokoškolským vzdělání získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřeném na speciální pedagogiku nebo sociální pedagogiku,
- b) Vyšším odborným vzděláním získaným ukončením akreditovaného vzdělávacího programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání zaměřené na speciální pedagogiku, nebo“ (MŠMT, 563/2004)
- c) Vzděláním stanoveným pro vychovatele obecně, ale doplněným o celoživotní vzdělávání zaměřené na speciální pedagogiku. (MŠMT, 563/2004)

Vychovatelé, kteří toto vzdělání nemají, mají povinnost si ho doplnit. V tomto případě však zákon připouští tři výjimky, kdy si vzdělání doplňovat nemusí:

1. „pokud ke dni účinnosti tohoto zákona (tj. 1.1. 2005) dosáhla 50 let věku a dlouhodobým výkonem přímé pedagogické činnosti na příslušném druhu nebo typu školy nejméně po dobu 15 let prokázala schopnost výkonu požadované činnosti,
2. jestliže v době vzniku základního pracovněprávního vztahu neuskutečňovaly vysoké školy pro výuku odborných předmětů ve střední a vyšší odborné škole akreditovaný magisterský studijní program příslušného studijního oboru nebo
3. Pokud ke dni 1. ledna 2015 dosáhla alespoň 55 let věku a pokud vykonávala přímou pedagogickou činnost a příslušném druhu školy nejméně po dobu 20 let.“ (MŠMT, 563/2004)

V druhé kapitole mé bakalářské práce jsem popsala pojem vychovatel v dětském domově, jeho pracovní náplň i kvalifikační připravenost.

3 MOTIVACE

Ve třetí kapitole bakalářské práce popisují pojem motivace, dále pravidla motivace. Následně podrobně popisují motivační typy lidí.

„I kdybychom nechtěli, ve snaze ovlivnit druhé vždy vycházíme z toho, co motivuje nás. Pochopíme-li, v čem se jiní lidé od nás liší, zjistíme, kde ubrat a co přidat. Pokud k tomu nabídneme ještě upřímné přesvědčení, že druhý má právo se od nás lišit, naše působení bude nejen správné v obsahu, ale i věrohodné formou.“ (Plamínek, J. 2010)

Hlavním smyslem motivace je vytvoření pozitivního přístupu, zejména k určitému výkonu nebo stylu chování. Pojem motivace se označuje jak proces, tak jeho výsledek, tedy skutečnost, že někdo na někoho působí. (Plamínek, J. 2010, s. 14)

Všechny teorie motivace vycházejí z vrozených potřeb jedince. Tato motivace lze graficky vyjádřit z uspokojení potřeb. Tato motivace vyjadřuje asi 10 procent motivovaného chování. Zbytek poté spadá pod takzvanou socializovanou motivaci, která se zaměřuje na osobní vztahy a jistou závislostí na ostatních jedincích. Tato motivace lze vyjádřit jako jistý odklon od sebestřednosti k egotranscendenci. (Musil, 2010)

Motivace je výsledkem určitého procesu, nikoliv lidská vlastnost. Kdyby to byla lidská vlastnost, znamenalo by to, že daný motivační proces zůstává po celý život neměnný. Lidská motivace podléhá silným výkyvům ovlivněných působením různých faktorů ovlivňující naši motivaci. Naši motivaci vždy ovlivňuje i faktor času. Současné proměny, stav či různé situace mohou ovlivnit naši motivaci. Po získání zkušenosti, že se nám vynaložené úsilí vyplácí, vzroste naše budoucí touha podávat vysoké výkony. Z těchto na sobě závislých činitelů naší motivace v určitém čase lze odvodit závěr: stávající míra naší motivace je určitým výsledkem daného procesu. (Niermeyer R., Seyfert M., 2005, s.21)

Pojem motivace vysvětluje psychologické důvody našeho chování. Vysvětluje také jeho subjektivní význam a současně vysvětluje psychologické důvody chování a současně vysvětluje pozorovanou variabilitu chování, zejména to, proč se orientujeme na různé cíle. Procesy motivace vyjadřují zejména to, co se nazývá formální aspekt interakce osoby a situace. (Nakonečný. M. 2004, s. 12,13)

3.1 Pravidla motivace

Plamínek, J. uvádí devatero motivačních pravidel:

Prvním pravidlem lze říci, že **motivace není jedinou cestou ovlivňování lidí**. Ve zlatém pravidle motivace tkví zásadní poznatek, a to přizpůsobení lidí k úkolům. K ovlivňování lidí můžeme ale přistoupit i jiným směrem a to, vyjít vstříc naopak úkolům. V zásadě záleží na tom, donutit lidi aby respektovali úkol takový, jaký jim předkládáme včetně toho, co se jim na něm nelíbí. Tato motivace se vyznačuje zejména jakýmsi tlakem zvenčí. (Plamínek, J. 2010, s. 15,16)

Nepřizpůsobování lidí k úkolům, ale úkolů lidem, tímto se ve své podstatě řídí další pravidlo. Hlavním problémem při práci vzniká zejména tehdy, když člověk nenachází nic, co by jej alespoň trochu na jeho práci bavilo. Pokud však člověk něco takového najde, je zde velká naděje na to, že se člověk v práci smíří i se zbytkem, pro něj nezajímavých úkolů či povinností. Při zadávání práce, by se mělo dbát na to, aby alespoň část jejího obsahu přinášela člověku, který by ji měl vykonávat nějakou radost. Kdo se při práci alespoň v malé míře baví, udělá zcela nepochybně práce více. (Plamínek, J. 2010, s. 17,18)

Motivace k pracovnímu výkonu pro lidi představuje jakousi kotvu, která vytváří určité pouto k výkonu, a znemožňuje okolním proudům, aby jej odnesly do jiných vod. Tedy aby přemýšleli například o jiném zaměstnání. Toto pravidlo se řídí zejména tím, že **lidé musejí být spokojeni alespoň s něčím při výkonu své profese**. (Plamínek, J. 2010, s. 18)

Pro motivaci je klíčové hlavně to, na které podněty je konkrétní osoba citlivá a najít takové podněty, které jsou pro tuto osobu příjemné a začít je používat. V podstatě musíme poznávat určité motivační pole, které s sebou každý nosí. Proto se tedy řídíme tím, že **jiní lidé jsou citliví na jiné podněty než vy**. (Plamínek, J. 2010, s. 18)

Dalším pravidlem je **pravidlo dvoji cesty**. Zde se vyskytují dva výrazně důležité pojmy, a to apetence a averze. Lidé reagují různě na různé podněty, které v nich vyvolávají pocity na velmi široké škále, tedy od příjemných až po velmi nepříjemné. Určitý podnět člověka přitahuje proto, že v něm vzbuzuje příjemné pocity. Potom vzniká již zmiňovaný psychologický proces apetence. Člověk takový pocit často vyhledává a chce se k němu přiblížit. Je tedy jaksi motivován k chování, které k němu vede. Jiné podněty zase člověka odpuzují, vyvolávají v člověku tedy pocity nepříjemné. Tento vztah se v psychologii nazývá averze. Těmto nepříjemným podnětům či situacím se člověk přirozeně vyhýbá. Přirozená přítomnost těchto psychologických jevů v lidském chování se promítá do motivační praxe již od nepaměti a to v podobě systému odměn a trestů. Lidé v životě nereagují pouze na podněty, které se vyznačují něčím příjemným ale i na podněty, které v nich vyvolávají nepříjemné pocity.

V závěru se tedy dá říci, že se v člověku dá vyvolat žádoucí reakce jednak tím, že mu budeme něco dávat ale i tím, že mu něco vezmeme. Pokud tedy ke vzniku motivace nestačí dávat, můžeme také přirozeně brát. (Plamínek, J. 2010, s. 20)

Orientace, to je důležitým pojmem v souvislosti s dalším pravidlem motivačního procesu. Chybějící motivace k práci, nemusí být vždy důvodem ke složitým psychologickým zásahům. Často můžeme vidět, že příčiny demotivace u lidí ve výkonu profese jsou prosté a k jejich odstranění nejsou potřeba složitější psychologické znalosti. Motivace se může projevit jistou příznivou skutečností, a to harmonií zájmů pracovníků a potřeb určité firmy. Pokud se to nedaří, rozhodně to neznamena selhání. Často se setkáváme s tím, že lidé nepracují dle očekávání spíše z toho důvodu, že jim pořádně nevysvětlil daný úkol. V tomto případě je přirozenou motivací poskytnutí informací o daném úkolu, jeho smyslu a také výsledku. Důležitou složkou je také poskytování relevantní zpětné vazby, a to jak v průběhu plnění úkolu, tak po jeho splnění. V teorii vitality se tato alternativa spočívající v poskytování zejména relevantních informací nazývá orientace. V závěru tedy lze říci, že **mnohdy stačí úkol dobře vysvětlit či definovat.** (Plamínek, J. 2010, s. 20,21)

Zpravidla se setkáváme s třemi typy projevů, kdy neplníme obsah úkolu. V prvním případě to lidé dělat nechtějí, poté je zde možnost, že to neumějí a v neposlední řadě jednoduše nemohou. Pokud chceme dosáhnout toho, aby lidé byli motivovaní, tedy přirozeně chtěli vykonat to, co se od nich očekává, měli bychom si ověřit, zda to vůbec vykonat umějí a mohou. Lidé, kteří nejsou schopni vykonat požadovaný úkol pro své nedostatečné znalosti či nepříznivé návyky, mohou vypadat jako špatně motivovaní. Často se také stává, že motivovaným lidem, v jejich dobře vykonané práci brání například firemní kultura, nepříznivé mezilidské vztahy, či špatné odměňování ve firmě nebo organizaci. Již zmíněné tři otázky zda člověk „chce?“, „umí?“ a „může?“ je důležitým klíčem při rozhodování, zda motivaci uplatnit. Mějme tedy na paměti, že **pod slovíčkem „nechci“ se často může skrývat „neumím“ nebo „nemohu“.** (Plamínek, J. 2010, s.21,23)

V motivačním procesu musíme myslet na druhé, nikoliv na sebe. Pokud se chceme řídit tímto dalším pravidlem, je dle (Plamínka, 2010) lepší zapomenout na motivaci a začít rozkazovat. Toto pravidlo se také objevuje jako zaměření na člověka v pomáhajících profesích jako určitá terapie či mediace, kdy mají společné pravidlo „pomáhejte druhým, ne sobě“. (Plamínek, J. 2010, s.23,24)

Další a také poslední pravidlo nám popisuje jistou strukturu motivačního pole. Tato struktura se skládá z motivačního založení, které souvisí s naší osobností. Naše osobnost tvoří základ motivačního pole. V našem chování motivační založení funguje zejména tehdy, když podléháme nějaké zátěžové situaci, která vyžaduje určité vzorce chování, které jsme se doposud nenaučili. Dále z motivační polohy, ta souvisí s trvalými podmínkami našeho života. Jde tedy o jakousi naučenou složku, kterou jsme si osvojili při obvyklých podmínkách a to jak pracovních tak soukromých. V neposlední řadě strukturu motivačního pole tvoří jakési motivační naladění, to je často proměnlivé a je závislé na životních podmínkách. Jde hlavně o okamžité reakce na průběžně působící podněty. Zatímco motivačním založením a motivační polohou je důležité se zabývat, motivační naladění je závislé samo na sobě. (Plamínek, J. 2010, s.24,25)

3.2 Motivační typy lidí

Prvním typem jsou takzvaní **objevovatelé**. Tyto typy lidí zpravidla nejvíce přitahuje přijímání výzev a zdolávání různých překážek. Mají potřebu objevovat něco nového, i díky tomu dostaly toto pojmenování. Tito lidé vidí svět velmi zjednodušeně řečeno jako množinu problémů určených k řešení. Bývají většinou velmi citliví, chtiví informací a neradi se nechávají řídit jinými lidmi. Objevovatelé berou překonávání různých překážek jako takovou soutěž s vlastní osobou. Jejich způsob života však v mnoha případech vede k fyzickému vyčerpání i ohrožení fyzického zdraví. Na druhou stranu mají předpoklady k dosažení solidních výsledků v takových disciplínách, které nevyžadují obratnost v sociálních či společenských vztazích. Objevovatelé preferují práci, která nemá týmovou povahu. V tomto případě jsou ve své práci velmi kreativní, a proto z nich jiné typy lidí mohou mít jistý strach. I když toho objevovatelé moc nenamluví, dokáží projevit svůj názor, zejména potom tehdy, když někdo naruší jejich kruh. Když se dostanou do sporu, znamená to pro ně uhájení vlastní svobody, nikoliv ovládnutí druhého. Argumentují se zaměřením přímo na věc a obrací se k člověku. Objevovatelé jsou zvyklí nevyjadřovat se pouze slovy, ale často používají řeč těla. Na těchto lidech můžeme celkem jednoduše poznat že, vystupování před lidmi není jejich přirozenost, zato řeč těla nám vše prozradí. (Plamínek, J. 2010, s.31,33)

Naopak takzvaní **sladřovatelé** jsou naprostým opakem od objevovatelů. Zpravidla dokáží výborně pochopit druhé a to hlavně v oblasti emocí. Sladřovatelé mají vyvinutou empatii na vysoké úrovni, díky tomu se snaží o harmonické prostředí nejen v práci, ale také v osobním životě. V podstatě se snaží o to, aby bylo prostředí, ve kterém žijí, ale také pracují dokonalé.

Jako jejich výhodu pozorujeme rychlost šíření informací, naopak jejich nevýhodou je časté zkreslování předaných informací. (Plamínek, J. 2010, s. 36,37)

Dalším typem jsou pak takzvaní usměrňovatelé. Ti jsou zaměřeni na efektivitu a vyznačují se dynamickými preferencemi. Právě zmíněná dynamická složka jim nebrání v riskantních aktivitách, zaměření na efektivitu je pak předurčuje právě k tomu, aby vnesli dynamiku do společenských a jiných procesů. Tuto dynamiku také vnášejí do společenských vztahů. Usměrňovatele ve velké míře přitahuje mít vliv na jiné lidi a velmi usilují o vlastní volnost, nikoliv svobodu. Společnost velmi často rozdělují do dvou skupin, a to víceméně nezajímavou většinu určenou k ovládnutí a menšinu, se kterou počítají. Obvykle ale také uznávají nepřilíš velký počet lidí, které respektují jako zajímavé soupeře a jsou k nim loajální. Po seznámení s tímto typem, tedy usměrňovatelem, podstoupíte z jeho strany určitým testováním, kdy si zjišťují, kam v jeho světě zapadnete. Jinak vás pronásledovat nebudou, protože samy bývají rádi středem pozornosti. Tito lidé tedy ve zkratce bývají přirozenými vůdci velkých skupin lidí, dovedou přesvědčit jiné a vždy dokáží dostat lidi na svou loď, jsou to bojovníci. (Plamínek, J. 2010, s.34-36)

Posledním typ, který bych ráda uvedla, jsou takzvaní zpřesňovatelé. Tito lidé jsou pilnější část naší populace a jsou zaměřeni na užitečnost a stabilitu. Zatímco sladčovatelé vytvářejí dokonalé prostředí, zpřesňovatelé chtějí být dokonalí sami. Lidé tohoto typu bývají pečliví a spolehliví. Často jsou samy na sebe přísní, mají rádi organizaci práce na dobré úrovni a pořádek ve věcech. Důležité je pro ně mít pevně stanovené normy a pravidla, mají totiž tendenci chovat se standardně a předvídatelně. Tito lidé často působí chladně a tím, že vystupují racionálně, mohou působit jako lidé bez emocí. Zpřesňovatelé však emoce mají, jen mají ve zvyku je skrývat. Svoje emoce často projevují suchým humorem, kterému však v mnoha případech rozumí jen oni sami. (Plamínek, J. 2010, s. 38, 39)

Ve třetí kapitole mé bakalářské práce jsem objasnila pojem motivace. Dále jsem vymezila pravidla motivace. Na závěr třetí kapitoly jsem uvedla motivační typy lidí.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 CHARAKTERISTIKA DĚTSKÉHO DOMOVA RODINNÉHO TYPU, KDE PROBÍHALO ŠETŘENÍ

Daný dětský domov se nachází v nejmenovaném městě ve Zlínském kraji. Je umístěn v klidné části města. Upravením části v řadové zástavbě činžovních domů a díky tomu vznikl moderní domov rodinného typu. Dětský domov má kapacitu pro 24 dětí.

Děti umístěné v tomto dětském domově bydlí v rodinných skupinách. Každá tato skupina obývá jedno patro domu a je vybaveno kuchyní, obývacím pokojem, jídelnou, sociálním zařízením a v neposlední řadě pokoji pro děti. O tuto každou skupinu se starají stálí vychovatelé. V tomto domově jsou převážně umístěny sourozenecké skupiny. V dětském domově se také nachází takzvané garsoniéry umístěné v samostatném patře, které obývají děti, které dosáhly patnácti let. Tyto garsoniéry jsou vybaveny samostatnými kuchyňkami a sociálním zařízením. Zde si tyto děti pod dohledem vychovatelů samostatně nakupují, připravují jídla, žehlí, perou a také uklízí. Tyto činnosti však provádí s podporou vychovatelů, kteří jim samozřejmě vyřizují věci na úradech tak, aby byly dostatečně připraveni na život, který je čeká po odchodu z dětského domova.

Cílem tohoto zařízení je vytvořit dětem takové podmínky, aby se co nejvíce podobaly rodinnému prostředí. Současně se také zařízení snaží o rozvoj osobnosti dětí a uspokojení jejich osobních a sociálních potřeb a to formou zapojení se do různých zájmových činností. Zařízení také napomáhá děti motivovat k přípravě na jejich budoucí povolání, podílí se na utváření charakterových vlastností dětí a podílí se na snaze o vytváření zdravého životního stylu. Hlavním cílem tohoto snažení je co nejlepší začlenění do nového prostředí jak v osobním tak pracovním životě po odchodu z dětského domova. Cílem toho zařízení je také v neposlední řadě snaha o získání pozitivních vztahů dětí k životu a prožití plnohodnotného života.

4.1 Popis místa výzkumu

Do zařízení dětského domova jsem přicházela plná očekávání. V minulosti jsem již v rámci exkurze měla možnost navštívit podobné zařízení, měla jsem tedy jisté představy o tom, jak by to zde mohlo vypadat. V dětském domově jsem se setkala s paní vychovatelkou, které mi v první řadě představila paní ředitelku, která mi předchozí domluvě umožnila realizaci šetření v daném dětském domově.

Hned po příchodu jsem cítila velmi pěkné a čisté prostředí. Prostedí dětského domova bylo velmi útulné, mé první myšlenky vedly k tomu, že toto místo je opravdu domov plný lásky.

Vzhledově mě tedy dětský domov velmi mile překvapil, bytové jednotky byly pečlivě uklizené a dětské pokoje rovněž. Vybavení bylo dle mého názoru moderní a vhodné. Po krátké prohlídce dětského domova jsem se měla možnost seznámit s částí personálu. Odborný personál byl celkově velmi milý, všichni byli přátelští. Mimo mé šetření mi někteří vychovatelé předali hrstku jejich zkušeností, zážitků i informací, které mi byli vzhledem ke své bakalářské práci velkým přínosem.

Podstatnou částí mého šetření se díky vstřícnému vedení dětského domova stala dokumentace tohoto zařízení. Po nahlédnutí do této dokumentace jsem byla překvapena, jak důsledná a detailní práci zaměstnanci dětského domova vykonávají.

V závěru tedy smekám před všemi zaměstnanci dětského domova, je to velmi náročná práce, která má smysl.

5 VÝZKUM

Praktická část bakalářské práce se zaměřuje na motivaci k práci vychovatelů v dětském domově. V praktické části mé bakalářské práce se zaměřuji zejména na motivaci vychovatelů ke své profesi, osobnost pedagogů ve výchovných zařízeních, a jejich přípravu k vykonávání profese. Dílčím cílem výzkumu bylo zmapovat motivaci k práci vychovatelů v dětském domově.

Pro tento výzkum byl zvolen kvalitativní přístup.

Kvalitativní výzkum je charakterizovaný zejména tím, že badatel jde do terénu, aniž by byl jeho výzkum zatížen předem stanovenými základními proměnnými, hypotézami či již vzniklými teoriemi. Díky tomu má badatel možnost zkoumat široce definovaný jev do hloubky a dozvědět se o něm vysoké množství informací. Až po získání množství dat badatel hledá mezi daty souvislosti a formuluje závěry. (Švaříček, Šed'ová et al, s. 24).

5.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM

Výzkumným problémem práce je motivace vychovatelů v dětském domově k jejich profesi.

Pojmem výzkumný problém se rozumí to, co chceme pojmenovat a čemu se budeme věnovat. Výzkumným problémem se rozumí to, co je v sociální realitě, a co je problematické. Zároveň je to něco, čemu úplně nerozumíme, a proto chceme získat více informací. Právě schopnost získávání nových a nepředpokládaných informací je to hlavní kvalitativního výzkumu. Hlavním rozdílem výzkumného problému od výzkumné otázky je to, že výzkumný problém je obecnější a přibližuje se k tématu výzkumu. (Švaříček, Šed'ová, 2014, s. 64).

5.2 VÝZKUMNÉ CÍLE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY

Cílem výzkumného šetření je zjistit, jaká je motivace k práci vychovatelů v dětském domově.

Výzkumné otázky utváří hlavní jádro každého výzkumu. Výzkumné otázky se zaměřují na výzkum tak, aby poskytovaly výsledky v souladu s cíli. Výzkumné otázky nám také mohou ukázat cestu jak výzkum vést. Výzkumné otázky musí být v souladu s výzkumným problémem. (Švaříček, Šed'ová a kol., 2014, s.69)

HVO: Jaká je motivace k práci vychovatele v dětském domově?

Hlavní výzkumná otázka byla zvolena za účelem zjistit, co motivuje vychovatele v dětském domově k jejich práci. Dále navazují vedlejší výzkumné otázky za účelem zjistit, co vychovatele v dětském domově vedlo k volbě jejich profese a co vychovatele motivuje k setrvání v zaměstnání.

VVO1: Jaká je motivace k volbě této profese?

Tato vedlejší výzkumná otázka byla zvolena k zjištění motivace zvolit si toto zaměstnání.

VVO2: Jaká je motivace k setrvání v této profesi?

Druhá vedlejší otázka byla zvolena k prohloubení informací od respondentů, za účelem zjistit, co dotazované vede k setrvání v jejich profesi.

5.3 VÝZKUMNÁ TECHNIKA

K dosažení cíle práce je zvolen kvalitativní přístup. Jako výzkumná metoda byl zvolen rozhovor, kdy jsou předem stanoveny témata a otázky dotazování. Jedná se o nestandardizované dotazování pomocí několika otevřených otázek. (Švaříček, Šedřová et al, s. 159)

Prostřednictvím hloubkového rozhovoru jsou zkoumáni jedinci z daného prostředí, specifické sociální skupiny s cílem získat pochopení jednání jedinců dané skupiny. Pomocí otevřených otázek výzkumník porozumí pohledu daných lidí. Za základní typy hloubkového rozhovoru označujeme polo strukturovaný rozhovor, který vychází z předem připravených otázek a témat a nestrukturovaný neboli narativní rozhovor. Narativní rozhovor může být založen na jedné předem připravené otázce a dále se badatel dotazuje na základě odpovědí respondenta. Celý proces získávání dat, prostřednictvím rozhovoru se skládá z výběru metody, přípravy rozhovoru, průběhu dotazování, přepisu rozhovoru, reflexe rozhovoru, analýzy dat a v neposlední řadě psaní a prezentace výzkumné zprávy. (Švaříček, Šedřová a kol., 2014, s. 159)

Pro bakalářskou práci byl tedy zvolen polostrukturovaný rozhovor, někdy nazýván částečně řízený rozhovor.

Polostrukturovaný rozhovor se vyznačuje zejména tím, že má připraven soubor několika otázek, který bude jeho předmětem. Není však striktně stanoveno jejich pořadí. Tazatel

také může formulace některých otázek modifikovat, ne však příliš. Možností jsou také jiné varianty, kdy je tazateli umožněno pokládat doplňující otázky. Polostrukturovaná varianta rozhovoru kombinuje výhody a minimalizuje nevýhody obou forem rozhovoru, tj. nestrukturovaného a strukturovaného. Polostrukturovaný rozhovor se také vyznačuje jistou volností, vhodnou k vytvoření přirozenějšího kontaktu tazatele s informantem. (Reichel., 2009, s.111,112)

Níže uvádím otázky do rozhovoru.

1. Jak dlouho pracujete jako vychovatel/ka v dětském domově?
2. Jaký vztah máte k vaší profesi?
3. Kdy jste se rozhodl/a pro práci vychovatele/ky dětského domova?
4. Co Vás vedlo k výběru profese vychovatele/ky dětského domova?
5. Proč se stal vaší volbou právě dětský domov? Zvažovala jste i jinou profesi/zaměstnání v jiném typu zařízení?
6. Proč jste si nevybral/a jiné zařízení?
7. Radil/la jste se s někým o výběru této profese?
8. Jak na vaši volbu reagovalo vaše okolí?
9. Jak jste se dozvěděla o tom, že domov hledá nové zaměstnance?
10. Co vás při výběru profese lákalo na práci v dětském domově?
11. Co jste udělal/a pro to, abyste mohl/a pracovat jako vychovatel/ka dětského domova?
12. Máte nějaké předchozí zkušenosti s dětským domovem?
13. S jakými ideály jste do této práce nastupoval/a?
14. Jaké očekávání jste měl/a?
15. Naplnilo se vaše očekávání o této profesi?
16. Čeho si na vaší práci vážíte?
17. Co vás na této práci baví nejvíce?
18. Na co se každý den do svého zaměstnání těšíte?
19. Co vás na vaší práci netěší či nebaví?
20. Zvažovala jste někdy, že změníte práci?
21. Kdy vás tyto myšlenky napadly naposledy? A co bylo jejich příčinou?
22. Co by se muselo stát, abyste ze zaměstnání odešla?

5.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR

Jako výzkumný soubor byli zvoleni vychovatelé z dětského domova ve Zlínském kraji, a to prostým náhodným výběrem.

Charakteristickým znakem prostého náhodného výběru je to, že všechny prvky souboru mají stejnou pravděpodobnost, že budou vybrány. Každý prvek, však musí být vybírán nezávisle na ostatních. (Chráska., 2007, s. 20)

Výzkumný soubor byl zvolen až po provedení pilotáže, kdy byly získány základní informace o místu šetření a možnosti výběru respondentů. Velikost výzkumného souboru byla ovlivněna tím, co chci zjistit ale také rozmanitostí odpovědí od subjektů dotazování. Každý pedagog neboli vychovatel Dětského domova, má stejnou šanci být do vzorku vybrán. Avšak na základě dostupnosti a dobrovolnosti jsou zvoleni pouze někteří. Výzkumný soubor byl zvolen na základě dostupnosti v okolí bydliště. Respondenti byli vybráni náhodou, a to z důvodu jejich pracovní doby v době šetření.

5.5 ANALÝZA DAT

Rozhovory byly nahrány na záznamové zařízení a následně přepsány. Poté jsem použila metodu otevřeného kódování a kódy uspořádala do kategorií.

Poté byla provedena doslovná transkripce. Získaná data jsem následně rozkryla pomocí otevřeného kódování, jedná se proces, kdy jsou jednotlivé získané data rozebrána na jednotky. Jednotkami mohou být například slova, věty či odstavce. Poté je těmto jednotkám přidělen kód, který se určuje dle toho, o čem jednotka vypovídá, či jaké téma reprezentuje. (Švaříček., Šed'ová., 2007)

Mým cílem bylo rozkrýt motivaci k práci u vychovatelů v dětském domově, proto jsem hledala kódy, které odpovídají chuti k práci či motivovanosti k profesi vychovatele v dětském domově, kterou charakterizují v teoretické části bakalářské práce.

Postupovala jsem podle daného návodu. Poté mi vznikly tyto kategorie:

1. Kategorie: praxe

Kódy: dlouhá praxe, vnitřní napětí, láska k práci, cílevědomá práce, očekávání, touha pomoci, začarovaný kruh

2. Kategorie: motivace
Kódy: vyhovující pracovní doba, rozhodnutí, chtíč, touha po změně, láska, očekávání
3. Kategorie: vztah k dětem
Kódy: láska, pomoc, předání zkušeností, rozmanitost, bezmoc, komunikace
4. Kategorie: přímá práce
Kódy: náročná práce, očekávání, pocit jistoty, rozmanitost, důvěra

Zvolenou technikou kvalitativního výzkumu, kterou jsem použila, je „**vyložení karet**“, kdy se vzniklé kategorie otevřeným kódováním uspořádají do linky nebo odstavce, a následně se zkompletuje text, který je převyprávění obsahu kategorií.

5.5.1 Kategorie „PRAXE“

Kódy: dlouhá praxe, vnitřní napětí, láska k práci, cílevědomá práce, očekávání, touha pomoci, začarovaný kruh

Kategorie s názvem praxe obsahuje všechny odpovědi týkající se praxe vychovatelů v dětském domově. V otázkách zaměřených na jejich očekávání, se ukázalo, že respondenti měli velmi podobné očekávání. Vychovatelé, mě velmi překvapily. Měli obrovské očekávání, největším bylo to, že z dětí vychovají řádné občany a pomohou jim ve všech životních situacích. Myslela jsem si, že je to nemožné, ale musím říct, že po návštěvě dětského domova jsem změnila názor. Očekávání však bylo naplněno jen u poloviny respondentů. U poloviny se očekávání spíše nenaplnilo a druhá polovina se přiklání k tomu, že se svým způsobem očekávání naplnilo. Mým názorem je to, že u těch respondentů, u kterých se očekávání naplnilo, bylo očekávání střízlivější. Vychovatelé mají s dětmi opravdu nádherný vztah. Myslím tedy, že jejich očekávání nebylo přehnané, spíše velmi optimistické. Také si myslím, že jejich očekávání se postupem času naplní, nebude to však otázka pár měsíců, jak se ukázalo v odpovědích. V otázkách zaměřených na volbu profese, se respondenti v odpovědích rozcházejí. Polovina respondentů se při výběru radila, ale spíše po praktické stránce. Šlo hlavně o zabezpečení rodiny v pracovní (časově náročnější) době respondenta. Druhá polovina je závislá víceméně jen na sobě a proto se mohli svobodně rozhodnout. Zvažování této profese bylo tedy hlavně kvůli časové náročnosti profese. Dotazovaní vychovatelé působí v praxi různou dobu, někteří velmi krátkou dobu, zatímco jiní zase celých dvacet let. Všichni až na

jednu výjimku o tomto povolání snili již v minulosti. Většina tedy chtěla již v minulosti pracovat jako vychovatel/ka v dětském domově. Jeden respondent k této práci přišel náhodně, ale svou práci vykonává s láskou. Musím ale říci, že všichni se shodli na jednom, nemohli by tuto práci vykonávat bez lásky k dětem. Všichni dotazovaní vychovatelé v dětském domově pracují srdce. Láska k dětem je při výkonu jejich profese znát na první pohled. Měla jsem možnost strávit s nimi dostatek času na to, abych bez jakéhokoliv dotazování poznala, že své skupiny dětí opravdu upřímně milují a snaží se jim předat to nejlepší. Nicméně ne vždy jsou dny zalité sluncem, z odpovědí respondentů vyplynulo, že existují velmi náročné dny či období. Jak už to v životě někdy bývá, někdy nás životní nástrahy nenechají spát. Ať už mají vychovatelé dlouholetou praxi, nebo jsou ve svém povolání začátečníci, musí se potýkat s prací pod tlakem, řešení problémů dětí, mezilidskými vztahy mezi dětmi ve skupině a podobně. Jak zodpověděli někteří z respondentů, někdy bývá práce bez perspektivy změny v chování u dětí, poté je samozřejmě nějaká motivace k této práci menší. Respondenti podotýkali opakující se přestupky ze strany dětí, dokola opakující se požadavky ze strany vychovatelů, a to bez odezvy. Z odpovědí vyplynulo, že je tato práce velmi náročná a to po psychické stránce. Nicméně bez ohledu na délku praxe všichni dotazovaní vychovatelé přistupují ke své práci s chutí něco změnit a to se na dětech dle jejich názoru odráží, ač velmi pomalu, jak naznačili někteří z respondentů. Tato práce klade důraz na trpělivost, ochotu a cílevědomost. Všechny tyto znaky z dotazovaných vychovatelů vyzařovaly, ať už z odpovědí či z jejich chování. Usoudila jsem tedy, že i když se poctivá „výchova“ ze strany vychovatelů na dětech odráží velmi pomalu, vychovatelé pocítují, že perspektiva kvalitního života dětí je na dohled. Vychovatelé rádi předávají životní zkušenosti „svým“ dětem ve skupině. Někdy je to bez vděku ze strany dětí, podotýkali respondenti, ale jsou dny, kdy děti vychovatelům dělají radost a dávají najevo jistou připravenost na budoucí život. Respondenti dali najevo, že i když nejsou všechny dny zalité sluncem, lásku k práci si nosí hluboko v srdci, a jen tak nějaký problém je rozhodně nerozhodí. To je dle mého názoru z hlediska dlouhodobého působení na děti velmi důležité a dětem to dodává jakousi jistotu. V otázce spojené s ohlasy od okolí vychovatelů se objevily drobné podněty, které mohly vést k vnitřnímu napětí u vychovatelů. Nicméně u žádného z respondentů se neobjevila žádná kritika od jejich okolí. Všichni reagovali spíše pozitivně až na jednu nepříjemnou zkušenost vychovatele (R2). Respondent vzpomínal na nepříjemnou událost, kdy se cítil nesvůj při procházce s „jeho“ dětmi ze skupiny, kdy skupina byla tvořena romskými dětmi. Při procházce s těmito

děťmi se respondent setkal se zvláštními reakcemi od kolemjdoucích. Nicméně tato nepříjemná událost se nijak neopakovala a respondent na ni vzpomíná s nadhledem. Většina respondentů sklídila spíše pozitivní ohlasy hlavně z toho důvodu, že je to velmi náročné povolání. Hodně lidí také v ohlasech zmiňovalo náročnost práce s lidmi jiného etnika. V podstatě se tedy s negativními ohlasy nesetkal nikdo z respondentů.

5.5.2 Kategorie „DĚTI JAKO HNACÍ MOTOR“

Kódy: vyhovující pracovní doba, rozhodnutí, chtíč, touha po změně, láska, očekávání, rozmanitost práce

Jak se z provedených rozhovorů ukázalo, největší motivací pro vychovatele v dětském domově jsou právě láska k dětem. Z odpovědí respondentů vyplynulo, že nejvíce se do práce těší vždy na děti, a s nimi spojenou rozmanitost práce. Vypovídaly často tak, že děti jsou hnacím motorem při jejich práci a bez zpětné vazby od dětí by to nešlo. Děti si často k vychovatelům přijdou pro radu, vypovídat se či jen tak, aby měli společnost. Zpětná vazba se jim dostává i v negativním pojetí, převažuje však ta kladná. I když jsou dny, kdy děti neposlouchají, mají takzvaně svůj svět, a nemají zájem dělat cokoli, co by měly, s vychovatelem to jak jsem poznala, ani nehne. I když mezi respondenty byli vychovatelé s kratší praxí, jsou zvyklí na dny, kdy jsou děti méně poslušné. Je to práce, kde je třeba počítat s přirozeností a také je za potřebí umění improvizace. Právě tyto aspekty se zdají být lákavé na této práci. Z odpovědí vyplynulo, že se vychovatelé těší právě z rozmanitosti práce. Jak vypovídali, každý den jim přináší spoustu nových zkušeností, poznatků, zážitků či emocí. Projevit emoce neumí každý, proto když se děti přijdou svěřit, nebo si jen popovídat s vychovatelem, je cítit, že je vše jak má, vypovídali vychovatelé. To je právě to, co dětem mohou nabídnout, otevřené srdce a vlídné slovo. A krásné na tom je to, že jim to děti vrací bezkonfliktními vztahy a dobrým chováním. Tato spolupráce byla zjevná již při první návštěvě v dětském domově, bylo vidět, že vychovatelé s dětmi vychází velmi dobře. V motivaci k práci je pro vychovatele také důležitá pracovní doba. Zpočátku se může zdát nevyhovující, ale opak je pravdou. Právě proto, že jsem se setkala s výbornými pracovníky ve svém oboru, je pro mě láska k dětem na prvním místě. Jejich pracovní doba je pro mě vyhovující, tráví s dětmi celé dny, díky tomu se utváří lepší vztahy. Díky dané pracovní době, mají také samozřejmě čas na své rodiny, bez toho by to nešlo. V srdcích vychovatelů jsou na prvním místě jejich rodiny, to je zřejmé. Proto celé dny v práci střídají zase celé dny jejich rodinami. Ukázalo se však, že po

dnech strávených s vlastní rodinou, se vychovatelé nesmírně těší na děti v jejich skupině. Vychovatelé se do práce vrací s velkým chťičem děti vychovat, změnit jejich chování a přivést je k tomu, aby po odchodu z dětského domova prožily plnohodnotný život. Dalo by se říci, že jejich motivací je také jejich cíl. Tím cílem je především touha z dětí vychovat plnohodnotné občany, jak se ukázalo v odpovědích. Tuto bych uzavřela krásnými slovy, které velmi přirozeně vyplynuly z odpovědí vychovatelů. Vychovatelství je profese, která se vykonává s otevřeným srdcem, a to dotazovaným vychovatelům rozhodně nechybí. Svou práci vykonávají svědomitě a s láskou.

5.5.3 Kategorie „VZTAH K DĚTEM“

Kódy: láska, pomoc, předání zkušeností, rozmanitost, bezmoc, komunikace

Další kategorií je právě „vztah k dětem“, která navazuje na předchozí kategorii. Respondenti pracují jako vychovatelé kvůli lásce k dětem a kdyby měli volit jinou práci, rozhodně by byla také s dětmi. Většina respondentů tuto práci našla na internetu, můžeme tedy říci, že využili moderních a rychlejších technologií. Respondenti hledali práci v tomto oboru záměrně, proto hledání bylo snazší. Díky odpovědím respondentů, jsem si uvědomila, že tito respondenti dělají svou práci opravdu rádi. Všichni respondenti nastupovali do této práce s tím, že něco chtějí změnit. Přesněji chtěli změnit životy dětí, které jsou v dětském domově umístěny. Všichni respondenti měli na počátku chuť tyto děti vychovat a přivést do jejich životů jakýsi smysl života. Tato chuť pomoci dětem u všech respondentů trvá a se snahou naplňují všechny funkce vychovatelství v dětském domově. Po dalším dotazování mimo připravené otázky vyšlo najevo to, že respondenti vykonávají tuto práci hlavně kvůli lásce k dětem a za jinou nechtějí měnit. Dochází do práce vždy s pocitem, že se těší na děti. Proto, že největší motivací pro vychovatele jsou právě děti, je zřejmé, že vztah k dětem mají dotazovaní vychovatelé velmi krásný. I když mají někteří z vychovatelů dlouholetou praxi v oboru, nezaznamenala jsem žádné znaky vyhoření či nechuti k práci. A jak vyplynulo z odpovědí, je to právě díky vztahu k dětem. Po návštěvě dětského domova, bych vztah vychovatelů k dětem hodnotila velmi pozitivně. Je vřelý, přátelský a upřímný. I když mají vychovatelé občas strach, co přinese nový den, většinou se s dětmi domluví na pravidlech a děti je poruší velmi zřídka. Jsou dny, kdy se děti mezi sebou nechovají přátelsky, ale vždy se to urovná právě díky vychovatelům, kteří jsou tu vždy pro ně. Po kódování rozhovorů jsem se ubezpečila, že je pro vychovatele velmi důležité jejich působení na děti. Vychovatelé se jim snaží předat to nejlepší, za co považují životní zkušenosti. Právě životní zkušenosti jsou pro děti

velmi drahocenné a dávají vychovatelům najevo, že si jich váží. Právě zpětná vazba je ve vztahu vychovatelů s dětmi velmi důležitá. Je to něco co jejich vztah utváří. I když mají vychovatelé někdy pocit, že je děti neposlouchají, nebo opakují stále stejné chyby, díky lásce k nim neztrácejí iluze. Právě díky dobré komunikaci mezi dětmi a vychovateli se vždy vše uvede na pravou míru, a problémy se vyřeší. Právě tyto malé problémy, dle vychovatelů jejich vztahy vždy jen utuží, a cítí se být větší součástí životů dětí. Je tedy třeba podotknout, že vztah k dětem má každý vychovatel krásný. Jejich vzájemně vybudované vztahy jsou pro ně drahocenné a je třeba se o ně patřičně starat, jak „svým“ dětem často připomínají.

5.5.4 Kategorie „PŘÍMÁ PRÁCE“

Kódy: náročná práce, očekávání, pocit jistoty, rozmanitost, důvěra, emoce, vzdělání

Tato kategorie je dle mého názoru velmi důležitá, či nejdůležitější pro tento výzkum. Všichni respondenti pracují jako vychovatelé v dětském domově po dobu několika let, či několika desítek let, až na jednu výjimku, kdy jeden respondent v této profesi působí necelý rok. Věřím, že jsou odpovědi respondentů objektivní. Do takzvané přímé práce patří výchova dětí, komunikace s rodiči i kolegy, vedení skupiny, administrativa a spousta dalších povinností. Právě proto, mají vychovatelé patřičné vzdělání. Všichni respondenti mají potřebné vzdělání. Pouze jeden respondent si vysokoškolské vzdělání dodělává již při práci. Všichni jsou tedy kvalifikačně připraveni pro praxi a z hlediska odbornosti, je nemůže nic překvapit. Část respondentů považovala za nejtěžší právě zmiňovanou komunikaci s rodiči. Ta prý bývá často až nepříjemná. Nikdo z respondentů nechtěl zacházet do detailů, prozradili však, že si práce vychovatelů rozhodně neváží a mají občas tendenci zasahovat do jejich způsobu výchovy. Z odpovědí však vyplývá, že nad těmito problémy je občas třeba se povznést a řešit hlavně přímou práci s dětmi. Většina respondentů nemělo tušení, že právě komunikace s rodiči bude impuls pro změnu profese. Většina však po úvaze změnu povolání nechce a práci bez dětí si nedokáže představit. Tato práce také vyžaduje pevné vztahy na pracovišti. Z odpovědí je zřejmé, že zde je důvěra mezi zaměstnanci jeden z nejpodstatnějších záležitostí napříč celým dětským domovem. Jeden druhému mohou důvěřovat, a jak respondenti odpověděli, některé zde drží právě pevné pouto a to že všichni drží při sobě. Z odpovědí také vyplynulo, že když mají vychovatelé skvělý vztah jak s kolegy, tak s dětmi, obrovská rozmanitost práce je už to nejmenší. Někdy vychovatele baví právě to, že jim každý den přináší nové zkušenosti, problémy, radosti či úkoly. Právě rozmanitost je to, co profesi dělá zajímavou. D této kategorie bych ráda vložila také nejistotu, kterou občas pocítí každý z nás. Při

odpovědích na otázku, „*co by se muselo stát aby, jste ze, zaměstnání odešla*“, jsem byla překvapena jejich rozmanitostí. Uvědomila jsem si, že každý je jedinečná osobnost, a každého člověka ovlivňuje něco jiného. Někdo si nedokáže představit důvod k odchodu ze zaměstnání, někoho by přinutila nepříznivá situace ve vztahu s dětmi a někoho zase nefungující vztahy mezi kolegy. Po rozhovorech s respondenty jsem usoudila, že většina pracovníků v dětském domově je natolik stabilní, že by je jen tak nějaká událost nevyvedla z míry natolik, aby opustili stávající zaměstnání jako vychovatel v dětském domově. Myslím, že ty vychovatele, se kterými jsem měla možnost komunikovat, práce baví, a je pro ně jakýmsi smyslem nynějšího fungování v životě.

5.6 INTERPRETACE DAT

Kapitola interpretace dat, obsahuje výsledky a analýzu dat, které byly zjištěny pomocí kvalitativního výzkumu provedeného formou rozhovoru s pěti vychovateli. Vychovatelé jsou odlišní dobou praxe v oboru i věkově a byli vybráni náhodně.

Na základě teoretické části bakalářské práce jsem zvolila hlavní výzkumnou otázku a dílčí výzkumné otázky, které mi v praktické části pomohou sbírat data.

Data získané pomocí rozhovoru budou přepsány a následně kódovány.

Základem procesu kódování jsou dva analytické postupy, jejichž podstata se však typem kódování mění. První se týká porovnávání a druhý kladení otázek. (Strauss, 1999, s. 43)

Během otevřeného kódování jsou údaje rozebrány na samostatné části a pečlivě prostudovány, porovnáním jsou zjištěny podrobnosti a rozdíly, a také jsou kladeny otázky o jevech údají reprezentovaných. Během tohoto procesu jsou zvažovány a zkoumány naše vlastní i cizí domněnky o jevu, což vede k novým objevům. (Strauss, 1999, s. 43)

5.7 INTERPRETACE VÝLEDKŮ VÝZKUMU

V části interpretace výsledků výzkumu bych ráda vyhodnotila výsledky výzkumu, ke kterým jsem dospěla. Ráda bych také zodpověděla hlavní výzkumnou otázku, dále jen HVO, a vedlejší výzkumné otázky, dále jen VVO1 A VVO2. Nyní bych tedy zodpověděla tyto otázky týkající se motivace k práci vychovatele v dětském domově.

VVO1 - Jaká je motivace k volbě této profese?

Odpovědi směřující k zodpovězení této výzkumné otázky bych si dovolila rozdělit na dvě skupiny. Jedna skupina respondentů se shodla na tom, že si práci vybrali náhodně. Samozřejmě hledali práci v oblasti sociální pedagogiky či vychovatelství, nicméně zařízení si vybrali náhodou. V závěru však tato skupina neváhala podotknout, že primárně je k této profesi vedla láska k dětem a touha předávat dětem životní zkušenosti. Druhá skupina respondentů byla naopak rozhodnuta pro práci vychovatele v dětském domově již dávno před nástupem do daného zařízení. Již od prvních myšlenek na první povolání jejich typy směřovaly k profesi vychovatele v dětském domově. Největší motivací pro tyto respondenty byla právě touha pomoci těmto dětem bez „rodinného zázemí“. Byli natolik seznámeni se skutečnostmi spojenými s dětmi v dětském domově, že ani na minutu neváhaly a rozhodly se pro práci vychovatele v dětském domově.

VVO2 - Jaká je motivace k setrvání v této profesi?

Pro většinu z dotazovaných respondentů je největší motivací k setrvání v této profesi pevné vztahy mezi kolegy. Vychovatelé uváděli, že mezi kolegy panují velmi dobré vztahy a nikdy nedošlo k jakémukoli zklamání od žádného z kolegů. Mohu potvrdit, že můj první dojem toto opravdu potvrzuje. Byl zde čistý vzduch a všichni zaměstnanci byli propojeni pevnou a kolegiální vazbou. Jeden z respondentů také uvedl, že zde setrvává právě proto, že má mnoho zkušeností v tomto povolání a nadále je chce uplatňovat. Při výkonu této profese vychovatele drží tak pocit, že těmto dětem pomáhají a to jim přináší jakýsi pocit uspokojení.

HVO - Jaká je motivace k práci vychovatele v dětském domově?

Z interpretace provedených rozhovorů vyplývá, že samotnou motivací k této práci je pro dotazované vychovatele přímo děti. Děti v jejich skupinách jim přinášejí jakési uspokojení formou zpětné vazby, kterou jim děti přinášejí prostřednictvím pocitů či slov. Pokud pomineme platové ohodnocení, či práci jako obživu, největší motivací pro všechny dotazované

opravdu radost z práce s dětmi. Vychovatelé se snaží předávat dětem to nejlepší a děti jim to vrací. Děti se zájmem plní úkoly a nemají problém vyjádřit své díky různými způsoby. Nedílnou součástí motivaci k práci vychovatele v dětském domově jsou také dobré vztahy na pracovišti, bez kterých si tuto práci dotazovaní vychovatelé nedokážou představit.

Dotazovaní vychovatelé mají skvěle vyvinutou empatii a dokáží „svým“ dětem naslouchat. To že se na ně děti obrací s jakýmkoliv problémem, je motivuje k dalším harmonickým dnům ve svém zaměstnání, jak vyplynulo z rozhovorů. Vychovatelé se řadí do skupiny motivačních lidí zvané „Sladovatelé“. Tuto motivační skupinu lidí mimo jiné, již uvádím v teoretické části mé bakalářské práce.

ZÁVĚR

V mé bakalářské práci bylo primární zjistit, jaká je motivace k práci vychovatele v dětském domově. Hlavním cílem bylo ponořit se do práce vychovatelů v dětském domově, jejich pocitů při práci a zjistit jejich hlavní motivaci k práci.

V teoretické části jsem se věnovala popisu dětského domova. Dále jsem také stručně popsala dětský domov se školou. V další kapitole jsem objasnila pojem motivace a v poslední kapitole jsem vymezila práci vychovatele. Práce s dětmi je mi velmi blízká, měla jsem možnost působit v rámci praxe ve školních družinách a několikrát v mateřských školách, proto je můj vztah k dětem vřelý. Bohužel s dětským domovem jsem se nesetkala, proto jsem zvolila toto téma. Bylo to pro mě velmi lákavé téma, a příjemné k výzkumu.

Dalším bodem v mé bakalářské práci je část praktická. V této části jsem se věnovala výzkumu, kdy hlavním výzkumným cílem bylo zjistit, jaká je motivace k práci vychovatele v dětském domově. V této výzkumné části jsem popsala, jak probíhalo výzkumné šetření, jaký dojem jsem měla při vstupu do dětského domova a v neposlední řadě jsem popsala všechny patřičné části kvalitativního výzkumu. Na závěr jsem odpověděla na dílčí výzkumné otázky i hlavní výzkumnou otázku: „Jaká je motivace k práci vychovatele v dětském domově?“

Z výsledků uskutečněného výzkumu vyplynulo, že největší motivací pro práci vychovatele je láska k dětem. Když pominu náročnost práce po stránce odborné, je tato práce velmi náročná po psychické stránce. Právě to dotazované vychovatele dělá silnými, a žádná zátěžová situace je nevyvede z míry. Vychovatelé jsou velmi silnými osobnostmi a jejich práce je naplňuje.

Tato bakalářská práce mi dala hodně nových poznatků, změnila názor na vychovatelství a přinesla typy na nové pracovní možnosti. Jsem potěšena, že jsem mohla vypracovávat bakalářskou práci právě na toto téma a při uskutečnění výzkumu se setkat se spoustou skvělých lidí.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

autoregulace u dětí a mladistvých v institucionální péči. Druhé, nezměněné vydání. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2015. ISBN 9788074541490

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024713694.

JANSKÝ, Pavel. *Dítě s problémovým chováním a náhradní výchovná péče ve školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy* ISBN 9788074355349

JANSKÝ, Pavel. *Problémové dítě a náhradní výchovná péče ve školských zařízeních*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2004. ISBN 8070411147

KOLÁŘ, Z., a kol., *Výkladový slovník z pedagogiky 583 vybraných hesel* ISBN 9788024737102

MISKELL, Jane a Vincent MISKELL. *Pracovní motivace*. Praha: Grada, 1996. ISBN 8071693170.

MUSIL, J. *Stres, syndrom vyhoření a mentálně hygienická optima v dynamice lidského sociálního chování*. Olomouc: Jiří Musil-psychologická a výchovná poradna, 2010. ISBN 9788090344990

NAKONEČNÝ, M. *Motivace lidského chování* ISBN 8020005927.

Nařízení vlády č. 75/2005 Sb., Nařízení vlády o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků.

NIERMEYER R., SEYFERT M. *Jak motivovat sebe a své spolupracovníky*. ISBN 8024712237

PLAMÍNEK, J. *Tajemství motivace. Jak zařídit, aby pro vás lidé rádi pracovali*. ISBN 9788024734477.

REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada, 2009. Sociologie (Grada). ISBN 9788024730066

STRAUSS, A., CORBINOVÁ, J., *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Albert, 1999. ISBN 808583460X

SYCHROVÁ, Adriana a Martina HALÍŘOVÁ. *Ústavní péče v resocializačním kontextu*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2014. ISBN 9788073957568.

ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K., et al. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 9788073673130.

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE, Právnická fakulta, 2008. *Náhradní výchova dětí- možnosti a meze* ISBN 9788087146057

VÁVROVÁ, S., HRBÁČKOVÁ K, HLADÍK, J. *Porozumění procesu*

Vyhláška č. 438/2006 Sb., Vyhláška, kterou se upravují podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních.

Zákon č. 109/2002 Sb. O výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

OSPOD Orgán sociálně právní ochrany dětí

Sb. Sbíрка zákonů

VVO Vedlejší výzkumná otázka

HVO Hlavní výzkumná otázka

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 - doslovný přepis rozhovorů

Příloha č. 2 - ukázka kódování rozhovorů

PŘÍLOHA P I: DOSLOVNÝ PŘEPIS ROZHOVORŮ

Respondent č 1

1. Jak dlouho pracujete jako vychovatel/ka v dětském domově?
Takže, jako vychovatelka v dětském domově pracuji vlastně od poloviny listopadu roku 2019.
2. Jaký vztah máte k vaší profesi?
Celkově mě tato práce s dětmi baví, proto jsem si ji vybrala. Profesi jsem si vybrala náhodou.
3. Kdy jste se rozhodl/a pro práci vychovatele/ky dětského domova?
Bylo to hodně narychlo. Když jsem se dozvěděla, že v tomto dětském domově hledají vychovatelku, začala jsem o tom přemýšlet. Velmi mě tato nabídka zaujala a uvědomila jsem si, že je tato práce pro mě to pravé.
4. Co Vás vedlo k výběru profese vychovatele/ky dětského domova?
Od známého jsem se vlastně dozvěděla, že tady hledají vychovatele a začala jsem o tom přemýšlet.
5. Proč se stal vaší volbou právě dětský domov? Zvažovala jste i jinou profesi/zaměstnání v jiném typu zařízení?
Zvažovala jsem ještě práci ve školce, protože mám vystudovanou střední pedagogickou školu. Po tom co jsem se ale dozvěděla, že tady hledají vychovatele, byla volba jasná.
6. Proč jste si nevybral/a jiné zařízení?
Protože jsem tady tu práci měla rozjednanou, měla jsem našlápnuto, abych zde mohla nastoupit. Proto jsem ani jiné zaměstnání už nevyhledávala.
7. Radil/la jste se s někým o výběru této profese?
Ani ne, spíše jsem se bavila s příbuznými o tom, jestli si myslí, že je to pro mě vhodná práce a tak.
Doplňující otázka: Myslíte si tedy, že je pro vás tato práce vodná?
Myslím, že jo, zatím. Zatím říkám právě proto, že teď jsem zde spokojená. Nato že jsem nováček tak jo. I kolegyně říkala, že si myslí, že mě děti mají rádi a že mi to jde.
8. Jak na vaší volbu reagovalo vaše okolí?

Nijak zvláště, všichni to přijali tak, jak to je. Vlastně to všichni věděli dopředu, protože jsem se o tom se svou rodinou radila.

9. Jak jste se dozvěděla o tom, že domov hledá nové zaměstnance?

Dozvěděla jsem se o tom od mého známého, kterého znám ze svého bývalého zaměstnání. On mi řekl, že tento dětský domov hledá novou vychovatelku nebo vychovatele a jestli bych tady o tu práci neměla zájem.

10. Co vás při výběru profese lákalo na práci v dětském domově?

No vlastně už na střední škole jsem tak přemýšlela, že do té školy to nebude úplně ono. Ne že bych neměla ráda děti, ale je to taková práce, která mě úplně nezaujala. Spíš mě lákalo tady to, když to řeknu špatně „že ty děti jsou zklamáný životem.“ A chtěla jsem jim od toho pomoci.

11. Co jste udělal/a pro to, abyste mohl/a pracovat jako vychovatel/ka dětského domova?

No tak vlastně mám vystudovanou střední pedagogickou školu s tím, že jsem v září 2019, jsem se sestrou začala studovat sociální pedagogiku, která je potřebná k práci v dětském domově. Takže se mi to všechno tak dobře sešlo, začala jsem studovat sociální pedagogiku ve Zlíně a měsíc na to jsem tady začala pracovat tady.

Doplňující otázka: Přijali vás pod podmínkou, že tuto školu musíte dostudovat?

Ano to je minimum.

12. Máte nějaké předchozí zkušenosti s dětským domovem?

Předchozí zkušenosti s dětským domovem nemám. Pouze na praxi se střední školou jsme se zde byli podívat. Také tady přebývá má kamarádka, která studuje v Praze a sem jezdí na víkendy.

13. S jakými ideály jste do této práce nastupoval/a?

Tak nastupovala jsem s ideálem, že tady dokážu něco změnit, že pro ty děti udělám hrozně moc, co se týče úkolů a úplně všechno. Ve výsledku tomu tak ale úplně není. Stejně v to pořád ale doufám.

14. Jaké očekávání jste měl/a?

Tak očekávala jsem, že to bude nějaká lehčí práce, než to ve výsledku je. Myslela jsem si, že ty děti budou úplně jiné, než jsou. Někdy je obtížné řešit jejich opakující se přestupky.

15. Naplnilo se vaše očekávání o této profesi?

To se tak úplně nedá říct, protože jsem úplně nevěděla, co mě tady může překvapit a potkat takže ne.

16. Čeho si na vaší práci vážíte?

Nejvíce si vážím toho, když od dětí vidím zpětnou vazbu. Toho že jde vidět, že spolu máme opravdu dobrý vztah. Děti se semnou snaží komunikovat, přesto, že nemusí a chtějí semnou řešit své problémy. To mě hodně naplňuje, dá se říct.

17. Co vás na této práci baví nejvíce?

Baví mě právě ta rozmanitá práce s dětmi. Kdy vlastně fakt jdete do práce s tím, že vůbec nevíte, co vás čeká. Ani nevíte, co všechno se může pokazit nebo co vše se může podařit. Je to fakt práce kdy nemůžete vůbec nic očekávat. Nemůžete si myslet, co se stane, protože pak je to všecko úplně jinak.

18. Na co se každý den do svého zaměstnání těšíte?

Těším se právě na ty děti, těším se na tu rozmanitost toho celého dne. Není minuta ani hodina kdy by to byl stereotyp. Prostě je to všechno úplně jiný, děti jsou úplně jiný. Takže je to strašně zajímavý tady ta práce a hrozně mě to baví.

19. Co vás na vaší práci netěší či nebaví?

Nedá se úplně říct, že by mě něco netěšilo nebo nebavilo. Samozřejmě, že jdu občas do práce s tím, že se tady zase něco stane, že tu budou nějaký hádky nebo něco. Dá se říct, že na toto se netěším, ale potom vás ty děti ve výsledku dokážou jakoby překvapit tak, že jsou úplně super a vám se všechno daří. Takže není důvod se na něco netěšit, dá se říct.

20. Zvažovala jste někdy, že změníte práci?

Ano, bylo to první nebo druhý víkend, kdy jsem tady sloužila sama. Za ten víkend se mi stalo úplně všechno nejhorší, co se stát mohlo. Tehdy jsem domů přišla úplně demotivovaná a myslela jsem si, že už nepříjdu. Nicméně jsem to potom překonala.

21. Kdy vás tyto myšlenky napadly naposledy? A co bylo jejich příčinou?

Jak jsem říkala, bylo to první nebo druhý víkend v práci a příčinou bylo to, že jsem nečekala, co všechno se může stát. To chování dětí je opravdu nepředvídatelné a pokazilo se fakt všechno, co mohlo. Doufám, že už se fakt nikdy nic takového nestane.

22. Co by se muselo stát, abyste ze zaměstnání odešla?

Tak jedné, proč bych tady nemohla dál setrvávat, by bylo to, že bych nějak cítila, že to nefunguje, že si s těmi dětmi nerozumím nebo oni semnou. Nebo kdybych cítila, že ani s kolegy to nejde dohromady.

Respondent číslo 2

1. Jak dlouho pracujete jako vychovatel/ka v dětském domově?

Tak já pracuji jako vychovatelka v dětském domově 19 let. Letos 24.11. vlastně 20 let. Pamatuji si to proto, že moje maminka se jmenuje Emílie a já jsem zde začala pracovat v tento den.

2. Jaký vztah máte k vaší profesi?

Řekla bych, že kladný, protože kdybych ho neměla kladný, tak tady už asi nepracuji. Je to taková zajímavá práce a svým způsobem mě obohatila ve všech oblastech mého života a mnohému mě taky naučila.

3. Kdy jste se rozhodl/a pro práci vychovatele/ky dětského domova?

Pro práci vychovatelky v dětském domově jsem se rozhodla po svojí mateřské, kdy se mi narodily čtyři děti. Původně jsem pracovala jako vychovatelka ve školní družině, a po tom co se mi narodil chlapec a následně trojčata, jsem se rozhodla, že v práci s dětmi už pokračovat nebudu. Nicméně po deseti letech na mateřské jsem si řekla, že když jsem to vystudovala tak už tu profesi měnit nebudu a rozhodla jsem se, že budu dál pracovat jako vychovatelka.

4. Co Vás vedlo k výběru profese vychovatele/ky dětského domova?

Byla to náhoda. Já jsem v tu dobu hledala zaměstnání a tehdy v roce 2000 nebylo tolik možností. Jela jsem na úřad práce a pak jsem se podívala na internet, kde se objevila nabídka práce v dětském domově. Řekla jsem si tedy, že jsem pracovala jako vychovatelka ve školní družině, poté na psychiatrické léčebně poté na zvláštní škole a tohle bude další nová zkušenost. Chtěla jsem to tedy zkusit.

5. Proč se stal vaší volbou právě dětský domov? Zvažovala jste i jinou profesi/zaměstnání v jiném typu zařízení?

Ani ne, prostě jsem se rozhodlo pro tohle a přišla jsem.

6. Proč jste si nevybral/a jiné zařízení?

Mně se líbí tato práce z toho důvodu, že třeba ve škole nebo v družině či na psychiatrické léčebně je ta práce jen v určitém čase. A mně se právě líbí, že tato práce v dětském domově je celodenní.

7. Radil/la jste se s někým o výběru této profese?

Radila jsem se s manželem, protože šlo hlavně o směny a radily jsme se o tom, jak to bude, abychom byli alespoň jeden s dětmi doma.

8. Jak na vaší volbu reagovalo vaše okolí?

Tak neřekla bych, že nějak zvláště. Spíše když jsem chodila s dětmi z dětského domova po venku na vycházky, tak se na mě lidi tak jako zvláště dívali. Měla jsem kolem sebe několik romů, potom i bílé děti a bylo jich třeba 5, tak se lidi koukali a podívovali se, že mám tolik svých dětí a podobně. Jinak ale žádné zvláštní reakce.

9. Jak jste se dozvěděla o tom, že domov hledá nové zaměstnance?

Právě v počítači.

10. Co vás při výběru profese lákalo na práci v dětském domově?

Poznat něco nového, nějaký nový směr v tom vychovatelství. Byla jsem ve školní družině nebo v té psychiatrické léčebně a nejvíce se mi tehdy líbilo to působení na děti.

11. Co jste udělal/a pro to, abyste mohl/a pracovat jako vychovatel/ka dětského domova?

Protože jsem měla jenom vychovatelství, tak jsem si musela dodělat tehdy dvouleté studium speciálního pedagoga na vysoké škole.

12. Máte nějaké předchozí zkušenosti s dětským domovem?

Ne nemám.

13. S jakými ideály jste do této práce nastupoval/a?

No tehdy jsem si myslela, že tyto děti budou, nechci říct „chudinky“ ale budou jakoby vděčné, například když jim něco nabídnu. Ale v tom jsem se mýlila. Protože jejich povaha je jiná, ovlivněná tím co doma zažily.

14. Jaké očekávání jste měl/a?

Právě to že ta práce byla jednodušší, ale hlavně to že ty děti budou úplně jiné.

15. Naplnilo se vaše očekávání o této profesi?

Vůbec ne.

16. Čeho si na vaší práci vážíte?

Vážím si toho, že je to nejen moje obživa, ale je to vlastně to, že děti učíme žít, tak jak je společensky přijatelné.

17. Co vás na této práci baví nejvíce?

Rozmanitost práce. Opravdu nikdy nevím, co nový den přinese, jaké budou děti a podobně.

18. Na co se každý den do svého zaměstnání těšíte?

Těším se na to, že nikdy nevím, co to přinese, protože jsou ty děti každý den úplně jiné. Také se ale těším na kolegy a hlavně děti.

19. Co vás na vaší práci netěší či nebaví?

Nebaví mě to, že ty děti dělají jedny a ty samé přestupky a zdá se mi, že je to někdy takový začarovaný kruh. A to že nemáme takové nástroje, které by umožnily to, že to přestanou dělat. Oni to asi ani nemůžou přestat dělat, ale někdy se stane to, že to ty děti nezvládnou a musí odejít. Tedy mě netěší to, že tam není ta perspektiva toho, že se to zlepší.

20. Zvažovala jste někdy, že změníte práci?

Řekla bych, že ne. Zvažovala jsem odpověď, ale řekla bych, že opravdu ne. Někdy jsou chvílky, kdy mě napadne, že by jinde bylo možná líp. Ale když si to tak promítnu, řeknu si, že všude je něco.

21. Kdy vás tyto myšlenky napadly naposledy? A co bylo jejich příčinou?

Právě ten začarovaný kruh, když má nějaké dítě jedny a ty samé problémy a já se pořád snažím nebrat si to osobně. Říkám si, že já jsem ta, co ho to má naučit, ale ono to prostě někdy nejde.

22. Co by se muselo stát, abyste ze zaměstnání odešla?

Kdyby mi už nestačily fyzické síly. Někdy je to náročné. Ale chci tady zůstat.

Respondent číslo 3

1. Jak dlouho pracujete jako vychovatel/ka v dětském domově?
Jako vychovatelka v dětském domově pracuji od roku 1997, tedy 23 let. Postupem času jsem se vypracovala na zástupkyni a ředitelku.
2. Jaký vztah máte k vaší profesi?
Určitě kladný. Jako vzor jsem měla paní vychovatelku v družině, tedy od dětství. Chtěla jsem pracovat vždy s dětmi.
3. Kdy jste se rozhodl/a pro práci vychovatele/ky dětského domova?
Už na základní škole.
4. Co Vás vedlo k výběru profese vychovatele/ky dětského domova?
Bylo to náhodou. Vedle v obci v dětském domově bylo volné místo a tak jsem toho využila.
5. Proč se stal vaší volbou právě dětský domov? Zvažovala jste i jinou profesi/zaměstnání v jiném typu zařízení?
Přiznám se, že někdy, když člověk musí těmto dětem několikrát opakovat, jde tedy o jakýsi stereotyp, tak ano, zvažovala. Několikrát jsem chtěla změnu. Nicméně jsem si uvědomila, že jsou to děti a jsou všude stejné, takže jsem v této práci ráda zůstala.
6. Proč jste si nevybral/a jiné zařízení?
Prostě mi to tak sedlo, že jsem neměla potřebu jít jinak. Vyhovuje mi to.
7. Radil/la jste se s někým o výběru této profese?
Hodně jsem se radila dříve ve škole s třídní učitelkou i družinářkou. Potom taky s rodiči.
8. Jak na vaši volbu reagovalo vaše okolí?
Já si myslím, že v pořádku, neměli nějaké připomínky. Brali to tak jak to je.
9. Jak jste se dozvěděla o tom, že domov hledá nové zaměstnance?
To bylo na základě náhody. Maminka pracovala jako kuchařka na základní škole, kam jsem chodila. Ta věděla, že v domově hledají zaměstnance, proto se to ke mně doneslo a já jsem toho využila.
10. Co vás při výběru profese lákalo na práci v dětském domově?

Nejvíce mě lákala práce s dětmi a chtěla jsem je posunout někam dál. Představovala jsem si, jak tyto děti nemají rodiny a proto jsem s nimi chtěla trávit čas a pomoci jim.

11. Co jste udělal/a pro to, abyste mohl/a pracovat jako vychovatel/ka dětského domova?

Měla jsem pomaturitní studium tehdy. Taková nástavba na rok a byla ze mě vychovatelka.

12. Máte nějaké předchozí zkušenosti s dětským domovem?

Jen v rámci spolužáků na základní škole, protože tam dojížděly děti z dětského domova.

13. S jakými ideály jste do této práce nastupoval/a?

Že pomůžu těm dětem, které nemají to rodinné zázemí jako já a vychovám je. Tehdy jsem ještě nevěděla, že to nejde.

14. Jaké očekávání jste měl/a?

Že z těch dětí vychovám v té době řádné občany a že se zapojí do života společnosti. Že se stanou součástí společnosti.

15. Naplnilo se vaše očekávání o této profesi?

Z části možná ano.

16. Čeho si na vaší práci vážíte?

Vážím si v současné době toho, že máme bezva kolektiv v našem dětském domově. Všichni kolegové dokáží pomoci každému dítěti s jakýmkoliv problémem.

17. Co vás na této práci baví nejvíce?

Baví mě to, že to není stereotypní a pořád se něco děje. Každý vyřešený problém mě motivuje dál a dál.

18. Na co se každý den do svého zaměstnání těšíte?

Na fajn kolegy a naše děti.

19. Co vás na vaší práci netěší či nebaví?

Někdy je to komunikace s rodiči ale vždy se to nějak zvládne.

20. Zvažovala jste někdy, že změníte práci?

Zvažovala, hlavně v poslední době, kdy se hodně změnilo chování dnešních dětí. Ale jak už jsem řekla, stejně bych chtěla pracovat

s dětmi a ty jsou všude stejné. Takže nejspíš zůstanu v dětském domově.

21. Kdy vás tyto myšlenky napadly naposledy? A co bylo jejich příčinou?

Naposledy včera, kvůli tomu že pracujeme nejen s dětmi ale i jejich rodiči a ne vždy je to příjemné. Takže zrovna včera jsem si říkala, že by mi možná někde jinde bylo líp.

22. Co by se muselo stát, abyste ze zaměstnání odešla?

Museli by mě zklamat mojí kolegové a zaměstnanci dětského domova. Mě tady hlavně drží to, že jsme jedna parta a držíme při sobě.

PŘÍLOHA P2: UKÁZKA KÓDOVÁNÍ ROZHovorŮ

1.1.1 Respondent č 1

1. Jak dlouho pracujete jako vychovatel/ka v dětském domově?
Takže, jako vychovatelka v dětském domově pracuji vlastně od poloviny listopadu roku 2019. *DELKA PRACE*
2. Jaký vztah máte k vaší profesi?
Celkově mě tato práce baví, proto jsem si ji vybrala. Profesi jsem si vybrala náhodou. *UVITENÍ NAPILÁŠKOU*
3. Kdy jste se rozhodl/a pro práci vychovatele/ky dětského domova?
Bylo to hodně narychlo. Když jsem se dozvěděla, že v tomto dětském domově hledají vychovatelku, začala jsem o tom přemýšlet. *BEKALÁVA* Velmi mě tato nabídka zaujala a uvědomila jsem si, že je tato práce pro mě to pravé.
4. Co Vás vedlo k výběru profese vychovatele/ky dětského domova?
Od známého jsem se vlastně dozvěděla, že tady hledají vychovatele a začala jsem o tom přemýšlet. *TOUHA*
5. Proč se stal vaší volbou právě dětský domov? Zvažovala jste i jinou profesi/zaměstnání v jiném typu zařízení?
Zvažovala jsem ještě práci ve školce, protože mám vystudovanou střední pedagogickou školu. Po tom co jsem se ale dozvěděla, že tady hledají vychovatele, byla volba jasná. *NERODHIVĚNOST*
6. Proč jste si nevybral/a jiné zařízení?
Protože jsem tady tu práci měla rozjednanou, měla jsem našlápnuto, abych zde mohla nastoupit. Proto jsem ani jiné zaměstnání už nevyhledávala. *CHTÍT*
7. Radil/la jste se s někým o výběru této profese?
Ani ne, spíše jsem se bavila s příbuznými o tom, jestli si myslí, že je to pro mě vhodná práce a tak. *NERODHIVĚNOST*
Doplňující otázka: Myslíte si tedy, že je pro vás tato práce vodná?
SEBEVĚDNOST Myslím, že jo, zatím. Nato že jsem nováček tak jo. I kolegyně říkala, že si myslí, že mě děti mají rádi a že mi to jde. *LÁSKA*
8. Jak na vaši volbu reagovalo vaše okolí?
Nijak zvláště, všichni to přijali tak, jak to je. Vlastně to všichni věděli dopředu, protože jsem se o tom se svou rodinou radila. *BEKALÁVA*
9. Jak jste se dozvěděla o tom, že domov hledá nové zaměstnance?

Dozvěděla jsem se o tom ^{ZNÁJITOST} od mého známého, kterého znám ze svého bývalého zaměstnání. On mi řekl, že tento dětský domov hledá novou vychovatelku nebo vychovatele a jestli bych tady o tu práci neměla zájem.

10. Co vás při výběru profese lákalo na práci v dětském domově?

No vlastně už na střední škole jsem tak přemýšlela, že do té školy to nebude úplně ono. Ne že bych neměla ráda děti, ale je to taková práce, která mě úplně nezaujala. Spíš mě lákalo tady to, když to řeknu špatně „že ty děti jsou zklamány životem.“ A chtěla jsem jim od toho pomoci.

11. Co jste udělal/a pro to, abyste mohl/a pracovat jako vychovatel/ka dětského domova?

No tak vlastně ^{VEDĚLÁM!} mám vystudovanou střední pedagogickou školu s tím, že jsem v září 2019, jsem se sestrou začala studovat sociální pedagogiku, která je potřebná k práci v dětském domově. Takže se mi to všechno tak dobře sešlo, začala jsem studovat sociální pedagogiku ve Zlíně a měsíc na to jsem tady začala pracovat tady.

Doplňující otázka: Přijali vás pod podmínkou, že tuto školu musíte dostudovat?
Ano to je minimum. ^{NEPODÍVĚNOST}

12. Máte nějaké předchozí zkušenosti s dětským domovem?

^{NEVĚDĚM!} Předchozí zkušenosti s dětským domovem nemám. ^{NĚKA / INFORMOVANOST} Pouze na praxi se střední školou jsme se zde byli podívat. Také tady přebývá má kamarádka, která studuje v Praze a sem jezdí na víkendy.

13. S jakými ideály jste do této práce nastupoval/a?

^{OCYHOTY, POMOC} Tak nastupovala jsem s ideálem, že tady dokážu něco změnit, že pro ty děti udělám hrozně moc, co se týče úkolů a úplně všechno. Ve výsledku tomu tak ale úplně není. Stejně v to pořád ale doufám.

14. Jaké očekávání jste měl/a?

^{VELKÉ OČEKÁVÁNÍ} Tak očekávala jsem, že to bude nějaká lehčí práce, než to ve výsledku je. Myslela jsem si, že ty děti budou úplně jiné, než jsou.

15. Naplnilo se vaše očekávání o této profesi?

^{PŘELÁPĚNÍ} To se tak úplně nedá říct, protože jsem úplně nevěděla, co mě tady může překvapit a potkat takže ne.

16. Čeho si na vaší práci vážíte?

^{ZPĚTNÁ VAZBA} Nejvíce si vážím toho, když od dětí vidím zpětnou vazbu. ^{DOBRE VZTAHY} Toho že jde vidět, že spolu máme opravdu dobrý vztah. ^{KOMUNIKACE} Děti se semnou snaží komunikovat, přesto, že nemusí a chtějí semnou řešit své problémy. ^{DŮVĚRA} To mě hodně naplňuje, dá se říct.

17. Co vás na této práci baví nejvíce?

^{ČASKA K PRÁCI} Baví mě právě ta rozmanitá práce s dětmi. Kdy vlastně fakt jdete do práce s tím, že vůbec nevíte, co vás čeká. Ani nevíte, co všechno se může pokazit nebo co vše se může podařit. Je to fakt práce kdy nemůžete vůbec nic očekávat. Nemůžete si myslet, co se stane, protože pak je to všechno úplně jinak.

18. Na co se každý den do svého zaměstnání těšíte?

^{LÁSKA K DĚTEM} Těším se právě na ty děti, těším se na tu ^{ROZMANITOST} rozmanitost toho celého dne. Není minuta ani hodina kdy by to byl stereotyp. Prostě je to všechno úplně jiný, děti jsou úplně jiný. Takže je to strašně zajímavý tady ta práce a hrozně mě to baví.

19. Co vás na vaší práci netěší či nebaví?

^{ŠLKA} Nedá se úplně říct, že by mě něco netěšilo nebo nebavilo. Samozřejmě, že jdu občas do práce s tím, že se tady zase něco stane, že tu budou nějaký hádky nebo něco. ^{PŘEKVAPENÍ} Dá se říct, že na toto se netěším, ale potom vás ty děti ve výsledku dokážou jakoby překvapit tak, že jsou úplně super a vám se všechno daří. Takže není důvod se na něco netěšit, dá se říct.

20. Zvažovala jste někdy, že změníte práci?

^{DEMOTIVACE} Ano, bylo to první nebo druhý víkend, kdy jsem tady sloužila sama. Za ten víkend se mi stalo úplně všechno nejhorší, ^{NAPĚTÍ} co se stát mohlo. Tehdy jsem domů přišla úplně demotivovaná a ^{POČTY} myslela jsem si, že už nepůjdu. Nicméně jsem to ^{VLASTNÍ PŘEKONÁNÍ} potom překonala.

21. Kdy vás tyto myšlenky napadly naposledy? A co bylo jejich příčinou?

Jak jsem říkala, bylo to první nebo druhý víkend v práci a příčinou bylo to, že jsem nečekala, ^{OČEKÁVÁNÍ} že všechno se může stát. To chování dětí je opravdu nepředvídatelné a pokazilo se fakt všechno, co mohlo. Doufám, že už se fakt nikdy nic takového nestane.

22. Co by se muselo stát, abyste ze zaměstnání odešla?

^{VZTAH K DĚTEM} Tak jedné, proč bych tady nemohla dál setrvávat, by bylo to, že bych nějak cítila, ^{VZTAHY NA PRACOVISTI} že to nefunguje, že si s těmi dětmi nerozumím nebo oni semnou. Nebo kdybych cítila, že ani s kolegy to nejde dohromady.

1.1.2 Respondent číslo 2

1. Jak dlouho pracujete jako vychovatel/ka v dětském domově?

Tak já pracuji jako ^{DLOUHÁ PRÁXE} vychovatelka v dětském domově 19 let. Letos 24.11. vlastně 20 let. Pamatuji si to proto, že moje maminka se jmenuje Emílie a já jsem zde začala pracovat v tento den.

2. Jaký vztah máte k vaší profesi?

Řekla bych, že ^{LÁSKA A PRÁCI} kladný, protože kdybych ho neměla kladný, tak tady už asi nepracuji. Je to taková ^{PROFESNÍ SPOKOJENOST} zajímavá práce a ^{OBOHACENÍ ŽIVOTA} svým způsobem mě ^{ZKUŠENOSTI} obohatila ve všech oblastech mého života a mnohému mě taky naučila.

3. Kdy jste se rozhodl/a pro práci vychovatele/ky dětského domova?

Pro práci vychovatelky v dětském domově jsem se rozhodla po svojí mateřské, kdy se mi narodily čtyři děti. Původně jsem pracovala jako vychovatelka ve školní družině, a po tom co se mi narodil chlapec a následně trojčata, jsem se rozhodla, že v práci s dětmi už pokračovat nebudu. Nicméně po deseti letech na mateřské jsem si řekla, že když jsem to vystudovala ^{CITĚLĚ DOBŘÍ PRÁCE} tak už tu profesi měnit nebudu a rozhodla jsem se, že budu dál pracovat jako vychovatelka.

4. Co Vás vedlo k výběru profese vychovatele/ky dětského domova?

^{HLEDÁNÍ} Byla to náhoda. Já jsem v tu dobu hledala zaměstnání a tehdy v roce 2000 nebylo tolik možností. Jela jsem na úřad práce a pak jsem se podívala na internet, kde se objevila nabídka práce v dětském domově. Řekla jsem si tedy, že jsem pracovala jako vychovatelka ve školní družině, poté na psychiatrické léčebně poté na zvláštní škole a ^{TOUHA PO ZMĚNĚ} tohle bude další nová zkušenost. ^{TOUHA PO ZMĚNĚ} Chtěla jsem to tedy zkusit.

5. Proč se stal vaší volbou právě dětský domov? Zvažovala jste i jinou profesi/zaměstnání v jiném typu zařízení?

Ani ne, ^{ROZHODNUTÍ} prostě jsem se rozhodlo pro tohle a přišla jsem.

6. Proč jste si nevybral/a jiné zařízení?

^{ROZHODNUTÍ} Mně se líbí tato práce z toho důvodu, že třeba ve škole nebo v družině či na psychiatrické léčebně je ta práce jen v určitém čase. A mně se právě ^{VÝHOVUJÍCÍ PRÁCE A PRACOVNÍ DOBA} líbí, že tato práce v dětském domově je celodenní.

7. Radil/la jste se s někým o výběru této profese?

OPORA

Radila jsem se s manželem, protože šlo hlavně o směny a radily jsme se o tom, jak to bude, abychom byli alespoň jeden s dětmi doma.

8. Jak na vaši volbu reagovalo vaše okolí?

Tak neřekla bych, že nějak zvláště. Spíše když jsem chodila s dětmi z dětského domova po venku na vycházky, *POTHRDÁKŮ* tak se na mě lidi tak jako

NEVĚK zvláště dívali. Měla jsem kolem sebe několik romů, potom i bílé děti a bylo jich třeba 5, *NEVĚK* tak se lidi koukali a podívovali se, že mám tolik svých

dětí a podobně. Jinak ale žádné zvláštní reakce.

9. Jak jste se dozvěděla o tom, že domov hledá nové zaměstnance?

Právě v počítači. *TECHNOLOGIE*

10. Co vás při výběru profese lákalo na práci v dětském domově?

TOUHA PO NĚMŮ Poznat něco nového, nějaký nový směr v tom vychovatelství. Byla jsem ve školní družině nebo v té psychiatrické léčebně a *ČASŮ A S DĚTMI* nejvíce se mi tehdy *SNÁHA* líbilo to působení na děti.

11. Co jste udělal/a pro to, abyste mohl/a pracovat jako vychovatel/ka dětského domova?

Protože jsem měla jenom vychovatelství, *CÍLEVĚ DOBROST* tak jsem si musela dodělat tehdy dvouleté studium speciálního pedagoga na vysoké škole.

12. Máte nějaké předchozí zkušenosti s dětským domovem?

Ne nemám.

13. S jakými ideály jste do této práce nastupoval/a?

No tehdy jsem si myslela, že tyto děti budou, nechci říct *POMOC* „chudinky“ ale budou jakoby vděčné, například když jim něco nabídnu. Ale v tom jsem se mýlila. Protože jejich povaha je jiná, ovlivněná tím co doma zažily.

14. Jaké očekávání jste měl/a?

LEVNOST Právě to že ta práce byla jednodušší, ale hlavně to že ty děti budou úplně jiné.

15. Naplnilo se vaše očekávání o této profesi?

NEVYPLNĚNÉ OČEKÁVÁNÍ Vůbec ne.

16. Čeho si na vaší práci vážíte?

PŘEDÁNÍ ZKŮŠENOSTÍ Vážím si toho, že je to nejen moje *obživa*, ale je to vlastně to, že děti *učíme žít*, tak jak je společensky přijatelné.

17. Co vás na této práci baví nejvíce?